

= INT & IND =

Корецький С.П., Горбаль А.М., Лобицький О.Г., Толочко А.В.

Видання Незалежного інтелектуального центру RN 1-A-992-0 FIS

КАРФАГЕН МАЄ БУТИ ЗРУЙНОВАНО!

Меморандум небайдужих громадян України

Київ, 7 вересня 2006 року

Карфаген має бути зруйновано! (Меморандум небайдужих громадян України) – Корецький С.П., Горбаль А.М., Лобицький О.Г., Толочко А.В. – Київ, Незалежний інтелектуальний центр, 2006, 39 стор., 16 іл.

Меморандум небайдужих громадян України від 07.09.2006 року є важливим історичним* документом, який відкриває нову сторінку боротьби за створення громадянського суспільства в Україні.

Він характеризує ситуацію, що склалася на початку ХХІ століття в Україні як «правовий Карфаген», закликає до його ліквідації та заміни громадянським, демократичним суспільством.

Звертає увагу на роль системи легалізації об'єднань громадян як засобу контролю над суспільством, показує приклади використання цієї системи властями для придушення громадянського суспільства і для управління його розвитком.

Обґрунтовує необхідність реформування цієї системи і розповідає про спробу провести «реформу знизу», почату в 2000 році групою соціально-стурбованих громадян України.

При цьому Меморандум запроваджує в арсенал демократії новий (для України) спосіб впливу на державні системи управління – громадянський позов до міжнародних судових органів на недосконалість державних систем управління.

Показано конкретний приклад використання державної системи легалізації об'єднань громадян в Києві проти нового типу громадських організацій «громадянські комітети дії» і ті важкі соціальні, екологічні та культурні наслідки, які мала для міста в наступні 2000-2006 рр. ця акція органів державного управління. Таке повторюватися не повинне. Карфаген не має права на існування!

Меморандум складений для Європейського Суду з Прав Людини, для української і міжнародної громадськості. А також всіх тих, хто свідомо чи мимовільно піде прокладеним нами шляхом.

Історикам, соціологам, юристам, політикам, екологам і для широких кіл читачів.

© Незалежний інтелектуальний центр, 2006.

Для ілюстрації приводяться фрагменти публікацій з газет «Громадська Рада», «Самоврядування Києва», «Газета по-київськи» і з журналу «Екологічний Вісник».

Електронну копію у форматі «pdf» на цифровому диску (~300 МБ) можна одержати, відправивши запит на e-mail: kiev-strategy@mail.ru

Текст Меморандуму розміщено на сайтах www.geocities.com/global_hrt, www.article11.org.ua

Контактний телефон (+38 044) 559-1360 з 9:00 до 10:00 щоденно, Корецький Сергій Петрович.

Технологія тиражування – «Самвидав»:

Люди і організації, які вирішать ознайомити з Меморандумом своїх читачів – можуть, на основі одержаного на CD-носії зразка, розтиражувати і своїми засобами розповсюдити необхідну кількість примірників, за умови обов'язкового збереження цілісності та реквізитів документа. Цитування з посиланням на джерело також дозволено. Меморандум містить інформацію, цінну для суспільства. Сприяючи його розповсюдженню, Ви сприяєте руйнуванню «правового Карфагена» і стаєте учасниками Вільного Інтелектуального Простору.

* Історію творять не історики. Дійовими особами історії є прості (і непрості) люди. Історію нашого часу творять наші сучасники. Люди з відповідним розумом і характером.

Меморандум небайдужих громадян України
по ходу справи № 40269/02 «Корецький та інші проти України»
у Європейському Суді з Прав Людини

«Карфаген має бути зруйновано!»

07.09.2006,

Київ, Україна

Зміст

1. Інтродукція	4
2. Практична демократія	4
<u>Питання перше: «Як шість громадян змогли стати загрозою для України?»</u>	5
Моніторинг інтелектуального середовища	5
Соціальний тригер	5
Цінова вилка, встромлена у Київ	6
Київський земельний торт	6
Екологічна катастрофа	7
Мас-медіа, мас-контроль і Вільний Інтелектуальний Простір	7
Теорія і практика соціального балансу	8
Соціальна інноватика у дії	9
<u>Питання друге: «Яким чином державний лад захистив себе від появи громадської організації нового типу?»</u>	10
Протидія новій організації велась за трьома напрямками	11
1. Відмова в юридичному статусі	11
2. Інформаційна боротьба	11
4. Знищення союзників	11
Довгострокові наслідки рішення органу державної реєстрації	12
<u>Питання третє: «Що сталося в наслідку поразки «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків?»</u>	12
Результат поразки ГКЗ ДКПБ проявився в трьох рівнях:	12
Перший рівень – це люди	12
Другий рівень – це рідна природа і навколишнє середовище	12
Третій рівень – це рівень організаційних технологій	12
Що ж відбулося в Києві після цього?	13
Небезпечність існуючої системи реєстрації об'єднань громадян	14
<u>Питання четвєрте: «Чому така держава не має права на існування?»</u>	15
<u>Питання п'яте: «Яким чином Європейський Суд з Прав Людини може допомогти громадянам України у їх стосунках з державою Україна?»</u>	17
3. Післямова	19
4. Додатки №№ 1-16	20-37
5. Примітки і коментарі	38-39

1. Інтродукція

Шість років тому, влітку 2000 року, управління юстиції в м. Києві відмовило в легалізації «Громадянському Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» (аббревіатура назви – ГКЗ ДКПБ) і поставило створену нами громадську організацію поза законом¹. Ці дії властей були оскаржені засновниками організації в судовому порядку.

Шість років тягнулися суди, але навіть тепер, влітку 2006 року, у відповідь на запит Європейського Суду з Прав Людини, уповноважений представник України, представляючи державу-відповідача у справі «Корецький та інші проти України», повідомляє, що позиція уряду України в стосунку до цього об'єднання громадян залишилась незмінною: з екологами вчинили правильно, така організація не має права на існування.

Чому? - А тому, що поява і діяльність такої організації, у разі її легалізації, становить загрозу для системи державного управління в Україні. Так вважали, і так продовжують вважати власті².

Чим же виявилась небезпечною така маленька, локальна, громадська організація («Громадянський Комітет за збереження дикої (корінної) природи Березняків») для такої великої і сильної держави, якою є Україна? І чи дійсно це так?

Ризикуючи програти справу в Європейському Суді (який визнає за державою право в деяких випадках захищати свої засади від своїх же громадян), визнаємо: дійсно, це так!

Створюючи локальну організацію, що поставила собі за мету захистити декілька клапчиків природи біля одного з житлових масивів Києва³, ми дійсно хотіли і могли досягти цим кроком більшого: ми спробували змінити існуючу систему взаємостосунків і зупинити небезпечний процес (який пізніше поглинув всю країну) на самому його початку.

Руками управління юстиції міста Києва ми тоді були зупинені. Але і тоді, і тепер, слідом за Катонам⁴, ми повторювали і продовжуємо повторювати: «Карфаген має бути зруйновано!»

Для сучасників Катона Карфаген був рабовласницькою державою на півдні Середземномор'я. Він був суперником Рима і римського права. Для нас Карфагеном є держава, заснована на адміністративному беззаконні і корупції, жадності, невігластві та насильстві, незалежно від часу і місця його існування.

І тому ми не відступили від своїх намірів шість років тому, і підтверджуємо свою позицію в Європейському Суді сьогодні: така, заснована на презирстві до людей і до їх прав, держава – є неправовою і недемократичною. Її треба ламати і переробляти!

І ми сподіваємось на те, що рішення Європейського Суду у справі «Корецький та інші проти України» допоможе нашій державі змінитися, стати кращою, людянішою: стати правовою державою.

Тоді демократію у себе ми створимо і самі. А в неправовій державі це неможливо.

2. Практична демократія

Наявність в країні механізму голосування і виборної влади ще не є гарантією демократії. Гарантією демократії є сам народ. Демократія в країні, де народ пасивний – неможлива.

Україна, країна в якій ми живемо, має демократичну Конституцію. В 1997 році Україна ратифікувала ще і Європейську Конвенцію про захист основних Прав та Свобод Людини.

А в 2000 році ми, громадяни України, вирішили скористатися своїми невід'ємними правами і демократичними свободами. Зокрема, правом об'єднатися для того, щоб організовано представляти перед державою і суспільством свою позицію, вплинути на

будівельників, на владу, на громадську свідомість і спільними діями захистити останні клаптики материнської природи в місцевості, де ми живемо⁵.

Це створило б прецедент, і стало б знаковою подією, здатною змінити діючу систему взаємостосунків народу з властями і долю багатьох природних об'єктів Києва.

Такого роду дії громадськості є невід'ємним елементом громадянського суспільства і, судячи з офіційних виступів посадовців нашої держави, повинні оцінюватися позитивно та отримувати всебічну підтримку.

Реальна ж практика виявилась такою, що нам довелося боронити це право спочатку в українських судах, а потім і в спеціалізованому міжнародному суді з прав людини.

Вважаємо свої дії і свою боротьбу необхідною умовою перетворення України в правову державу. Хтось був повинен за це взятися і довести справу до кінця.

А тепер спробуємо обґрунтувати свою позицію.

Для цього нам слід дати відповіді на п'ять взаємопов'язаних питань:

1. Як шість звичайних громадян, об'єднавшись в «Громадянський Комітет за збереження дикої (корінної) природи Березняків», змогли стати загрозою для державного ладу?
2. Яким чином державний лад захистив себе від появи громадської організації нового типу?
3. Що відбулося в результаті поразки «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків»?
4. Чому така держава не має права на існування?
5. Яким чином Європейський Суд з Прав Людини може допомогти громадянам України в їх стосунках з державою Україна?

Питання перше: «Як шість громадян змогли стати загрозою для України?»

Відповідаючи на перше питання, слід визнати, що шістьох громадян, що мають честь бути засновниками «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» (ГКЗ ДКПБ), у жодному випадку не можна вважати звичайними громадянами. Ці люди вже у той час (2000 р.) були учасниками першого Незалежного інтелектуального центру RN 1-A-992-0 FIS в Києві, і володіли перевагами, які їм забезпечував доступ до технологій Вільного Інтелектуального Простору. Завдяки цьому вони знали більше, бачили далі, і їх дії були більш ефективні, ніж у людей, що не мають такої можливості.

Що ж саме, тоді, в 2000 році, ми побачили такого, що примусило нас виявити свою громадянську позицію?

Моніторинг інтелектуального середовища

Починаючи з січня 1992 року, і до теперішнього часу, Незалежний інтелектуальний центр веде моніторинг інтелектуального середовища України. Цей процес включає, в числі іншого, відстеження обставин появи знакових законодавчих та регуляторних актів і розвитку супутніх їм процесів в свідомості (а також у підсвідомості і надсвідомості) суспільства. Він включає також перспективний прогноз варіантів розвитку ситуації в країні і світі, а, в деяких випадках, – вжиття силами своїх учасників заходів по коригуванню цього розвитку задля запобігання особливо небезпечних його наслідків.

Соціальний тригер

Знаковою подією для України став Указ Президента України від 19 січня 1999 року № 32/99 «Про продаж земельних ділянок несільськогосподарського призначення». Цим Указом було оголошено початок розпродажу земель, які до того часу перебували в державній і комунальній власності. Цим же Указом було встановлено неринковий (адміністративний) механізм розпродажу землі. Місце, розміри, ціну ділянки, супутні умови продажу ділянки, а також те, кому і коли буде продана ця ділянка – все визначає чиновник.

Так було сформовано адміністративний ринок землі. Суть його полягає у тому, що для того, аби вигідно купити землю, потрібно спочатку «купити» адміністрацію. Напрямки, або

через вибори до місцевої Ради. Ціна місця (затрати на виборчу кампанію) депутата в міській раді Києва піднялася до рівня цін на місця у Верховній Раді України. В інших виборних органах місцевої влади вона корелює з платоспроможним попитом на землі, якими ці Ради розпоряджаються.

Цінова вилка, встромлена у Київ

Головним наслідком діяльності адміністративного ринку землі стало свавілля в розподілі і перерозподілі земель, яке було перетворене на процедуру відбору або приховування ділянок для продажу певним клієнтам, а також відсутність реальної ціни на землю (яка відповідно до Указу⁶ Президента України визначається експертним шляхом). Подальші шість років історії Києва густо рясніють публічними викриттями подібних фактів.

Перші елементи ринку з'явилися через п'ять років: перший земельний аукціон був оголошений в 2003 році. Проте повноцінний ринок з саморегуляцією ціни на земельні ділянки несільськогосподарського призначення дотепер так і не створено. Ціна міської землі в більшості випадків визначається чиновниками. «Ринок» залишається адміністративним.

Найважливішим чинником розвитку нашого суспільства стало те, що адміністративний розподіл землі в Україні діє поряд з цілком розвиненим і цивілізованим ринком нерухомості. Ринком, де ціна товару вільно визначається законом попиту і пропозиції. В результаті взаємодії двох принципово різних механізмів ціноутворення утворилась різниця («вилка») цін з могутнім корумпогенним впливом на владу і важкими наслідками для Києва.

Придбана за безцінь земля, після забудови її будь-якою (будь-якою!) нерухомістю, може бути продана разом з цією нерухомістю за цілком реальну, ринкову ціну.

Формально прибуток виникає в результаті будівництва. Фактично ж – це різниця між двома способами визначення ціни земельної ділянки. Прибуток, одержаний від таких «інвестицій», за короткий термін досягав сотень і тисяч відсотків (додаток 1). Ці відсотки є прихованою різницею між адміністративно-призначеною і ринковою цінами «проінвестованої» земельної ділянки, і стягуються шляхом продажу або експлуатації зведених на цій ділянці будов.

Однакові будівлі, побудовані в центрі Києва (додаток 2), на його околиці, чи за межами Київської області, при однакових витратах на будівництво, можуть бути продані або здані в оренду за ціну, що розрізняється у багато десятків і навіть сотень раз.

Враховуючи відрахування на корупцію, витрати будівельників, звичайно, теж будуть різними. Але, в даному випадку, витрати на корупцію – це всього лише ще один механізм перерозподілу прибутку.

Недивно, що, приблизно з 2000 року, в Києві почався будівельний «бум». Будівельний «бум», заснований на отриманні прибутку від участі в розподілі і роздачі земельних ділянок (додаток 3). До Києва з'їхалися будівельники зі всієї України. І навіть із-за кордону.

Київський земельний торт

Будівельний бізнес став одним з ведучих в Україні. Його надприбутки забезпечуються корупцією і нереальною ціною на землю. І він підтримує ці явища.

Так чи інакше, але вже на початку 2000 року Незалежний інтелектуальний центр зробив прогностичний висновок про те, що природні об'єкти і зелені зони міста найближчим часом приречені стати жертвою хижацького розграбування з боку бізнес-мотивованого об'єднання властей, будівельників і тіньових кланів міста. Протягом декількох наступних років Київ зміниться до невпізнання. Йому загрожує не лише втрата слави зеленої столиці, спрямування та інтенсивність прийдешніх змін дозволяє говорити про підготовку екологічної катастрофи⁷ в місті⁸.

Київ буде нарізано на ділянки, поділено і спожито з великою користю і вигодою для маленького кола «великих людей». Він буде з'їдений і пропущений через фінансово-травну систему об'єднаних спільним апетитом влади і будівельників з інвесторами, і вийде звідти в цілковито зміненому вигляді. Це буде вже інше місто, зовсім несхоже на

свого попередника. Зміниться навіть рельєф міста. А ті люди і організації, що брали участь в процесі поділу «висококалорійного» (в сенсі прибутку) міста – значно додадуть в своїй фінансовій вазі.

Словом, на Київ очікує доля колись знаменитого «Київського торта».

Такий же процес, але в менш вираженій формі, загрожує і решті міст України, які потрапляють в цінову вилку «адміністративних цін і ринкових продаж».

Тепер, у дві тисячі шостому, вже видно, що зроблений шість років тому прогноз значною мірою уже отримав підтвердження.

Екологічна катастрофа

Київ розташовано в сприятливій кліматичній зоні. Економічні особливості соціалізму стали причиною того, що при відновленні зруйнованого під час Другої світової війни міста значні площі були відведені під парки, сквери та інші рекреаційно-оздоровчі території. Безгоспні, покинуті ділянки і різні «неудобья» самостійно відновлювались природним шляхом, і згодом ставали цінним природним елементом міського ландшафту (кияни навіть не здогадувались, що ця краса не має захисного юридичного статусу). Одноповерхова приватна забудова рясно прикрашалася садами, що також давало місту позитивний екологічний ефект. Велика повноводна річка Дніпро в центрі міста, численні малі річки, струмки і водойми на всій його території – стали центрами формування зелених зон столиці. «Місто-сад», «зелена столиця» – кияни звикли до таких епітетів.

З введенням ринкових відносин і, особливо, приватної власності на землю – зелене убрання столиці стрімко пішло на спад. А міським діячам, зайнятим розподілом столиці, яка опинилася в їх тимчасовому розпорядженні, екологічні аспекти змін, що відбуваються з містом, здавалися другорядними в порівнянні з вкрай захоплюючими питаннями власності, забудови, інвестицій та прибутків (додаток 4).

Для киян це обернулося справжньою екологічною катастрофою: зелені сквери і рекреаційні зони віддаються під забудову. А в тих, які поки що збережено – залишається все менше зелені. Натомість з'являється все більше бізнесу. Дерев, які ростуть уздовж вулиць - програли конкуренцію рекламним щитам, вивіскам і вітринам магазинів, поступаючись у результаті місцем розширенню автомобільних доріг і створенню парків для автомобілів (додаток 5).

Гасло «Зробимо Київ європейським містом!» чим далі – тим більше набуває негативного змісту, оскільки обертається до киян екологічною деградацією.

Характерним прикладом є популярний водно-інформаційний центр, званий ще «музеєм води», збудований у 2003 році з данською допомогою на території Хрещатого парку – одного з найкращих (самих доглянутих і найкрасивіших) парків столиці. Там було вирубано сотні дерев. За допомогою одного екологічного об'єкту (мертвого) було завдано удару по екологічних характеристиках іншого екологічного об'єкту (живого).

Але це виглядає дрібницею в порівнянні з тим, що в сусідньому, Маріїнському парку, поряд з Верховною Радою України, не зважаючи на численні протести, наближається до завершення будівництво висотного будинку, який спотворює всю ландшафтну композицію профілю правого берега Дніпра (додатки №№ 6, 9). Найдорожчий житловий будинок в Києві. Якщо будівельне свавілля неможливо зупинити на самій видовищній точці столиці, то те, що відбувається в спальних районах і на околицях міста – опису не потребує.

Мас-медіа, мас-контроль і Вільний Інтелектуальний Простір

Події такого масштабу не могли не торкнутися інтересів широких верств громадськості міста. В масі киян почало рости і нагромаджуватися обурення.

У цей момент мафіозним структурам було важливо не допустити переростання масового, але індивідуального обурення киян в об'єднане, колективне обурення всього соціуму. Для цього було необхідно нейтралізувати вже існуючі громадські організації, не допустити появи на цьому ґрунті нових об'єднань громадян, і взяти під контроль засоби масової інформації. Це було здійснено сильно і ефективно. Станом на 2002 рік мас-медіа виявились взяті під контроль так, що легше було знайти друкований орган, який згодиться

опублікувати критику на Президента України, ніж той, що висловить сумнів в діях міських властей.

На центральній вулиці столиці стояли намети учасників акції «Україна без Кучми» (президента), у пресі велася гостра політична полеміка загальнонаціонального масштабу.... А от наростаюче незадоволення киян маніпуляціями з генеральним планом розвитку міста, «ущільненням» його забудови, вирубкою дерев, знищенням парків, зелених скверів і загальним погіршенням якості життя – трактувались як проблеми особисті, негідні узагальнення, аналізу і уваги суспільства, і переважаючою більшістю ЗМІ замовчувалися. Або ж підносилися суспільству в офіційній трактовці.

Водночас, через контрольовані міськими властями ЗМІ велася інтенсивне «промивання мізків» киянам з метою послабити їх реакцію на розпродаж Києва.

З політичними партіями і державними органами контролю міським властям також вдалося порозумітися. За рахунок виділення їм квартир, оренди приміщень, земельних ділянок під будівництво і приватизацію, а також за рахунок інших комунальних ресурсів міста.

З громадськими організаціями проблем не виникло, оскільки їх економічна і політична несаможиттєвість відпочатку є одним із стовпів державної організації України.

У цей же самий час власті завдали удару по єдиній структурно-стабілізованій системі забезпечення соціального інтелекту в Києві і Україні: по Вільному Інтелектуальному Простору.

Заснована в 1992 році, система Вільного Інтелектуального Простору безперервно знаходилась на межі виживання, проте час від часу підносила суспільству і владі черговий інтелектуальний «сюрприз», який було важко проігнорувати.

До 2001 року Незалежний інтелектуальний центр, не зважаючи на всі перешкоди, завершив десятилітній підготовчий етап і оголосив міжнародний «Конкурс Тисячоліть» (<http://millennium-competition.kiev.ua/>). У разі успіху конкурсу Вільний Інтелектуальний Простір в Україні міг досягти економічного успіху і розкріпачити інтелект нації.

Для владних і навколовладних угруповань, які роблять свій капітал на інтелектуальній тупості соціуму – розумний, непіддатливий на обман і ефективно діючий народ являє собою велику небезпеку. Конкурс Тисячоліть було зірвано наступним чином. На підставі лжесвідчення державної податкової адміністрації в Оболонському районі м. Києва, рішенням Київського міського господарського суду № 36/102 від 05.03.2002, перший Незалежний інтелектуальний центр Вільного Інтелектуального Простору був позбавлений коду державної реєстрації, відповідних прав юридичної особи і можливості користуватися послугами банківської системи України. Конкурс Тисячоліть закінчився перемогою шахрайських технологій старого тисячоліття. Незалежний інтелектуальний центр приступив до згортання Вільного Інтелектуального Простору в Україні. Небезпека того, що громадянське суспільство України отримає Вільний Інтелектуальний Простір – була успішно ліквідована.

Теорія і практика соціального балансу

Теорія соціального балансу народилася з практики, точніше з практичної відсутності такого балансу в Україні.

У тих країнах, де громадянське суспільство існує давно і стабільно, причини для роздумів про функціональні моделі його стабілізації можуть мати чисто академічний характер. А от розроблена в Києві модель соціальної регуляції «Київський трикутник» своєю появою зобов'язана саме тому, що соціального балансу, як такого, у нас немає і близько.

Проте є яскраво виражений дисбаланс на користь об'єднаного угруповання властей і бізнесу (додаток 7). Звідси і виникають такі потворні форми будівельного «буму» по місту.

Модель Київського трикутника постулює, що вплив бізнесу на владу в нормальному, добре стабілізованому суспільстві повинен бути урівноваженим еквівалентним впливом громадськості (додаток 8). Лише тоді влада, яка опиниться в «точці рівноваги» між двома рівнодіючими силами, зможе ухвалювати розсудливі, об'єктивно правильні рішення.

У сучасній же Україні громадські організації мають настільки «легку вагу», що переважно використовуються властями і бізнесом для досягнення своїх власних, чисто практичних цілей. Політики використовують громадські організації перед виборами, підприємці – для лобювання своїх інтересів, а влада – для обґрунтування, прикриття і маскуванню сумнівних аспектів своєї діяльності.

Соціальна інноватика у дії

Виходячи з ситуації, що склалася, в Незалежному інтелектуальному центрі була розроблена і запропонована учасникам Вільного Інтелектуального Простору до апробації і запровадження нова соціальна технологія, покликана частково вирівняти дисбаланс між бізнесом і громадськістю. Технологія заснована на громадських організаціях нового типу, який краще відповідає наявному стану суспільства і потребам наших співвітчизників, ніж організації традиційні. Новий тип організацій названо «громадянські комітети дії».

Не вдаючись у подробиці, відзначимо, що особливістю громадянських комітетів дії є те, що вони одночасно є і галузевими (наприклад, екологічними), і правозахисними організаціями. В основу їх діяльності покладено реалізацію прав людини у обраній їх учасниками точці дотику. Це мало наслідком і інші відмінності: в той час, як традиційні громадські організації сприяють розвитку колективізму, традицій та підпорядкованості індивідуального – загальному, громадянські комітети дії навпаки, призначені для розвитку особистості і для сприяння впливу цієї особи на суспільство. Першою організацією з цієї серії і став «Громадянський Комітет за збереження дикої (корінної) природи Березняків».

Його роль стала прикладом організації нового типу: шість чоловік, ніяк і ніким, окрім своєї власної ініціативи, не покликані до дії, і нічим, окрім нової технології забезпечення інтелектуальної діяльності, не відмінні від решти громадян України, виступили проти пануючих в своєму суспільстві стереотипів і моделей діяльності. Зокрема, проти корисливих інтересів властей, бізнесу, безгосподарності та корупції. Проти думки офіційно визнаних авторитетів і домінуючих технологій. І комітетники добилися успіху там, де в нашому суспільстві це прийнято вважати за неможливе: в 2000-2002 роках природні ділянки біля житлового масиву Березняки були знайдені, обстежені і врятовані від знищення. В їх числі урочища «Болітце Сірої Чаплі», «Мокрий Ліс», «Зачарований Ліс», та інші природні об'єкти на берегах київської річки Дарниці.

Історія Києва за перші сім років двадцять першого століття більше таких прикладів не має. Адже ці сім років майже повністю складаються із знищення природних достоїнств міста і безуспішних спроб громадськості протидіяти цьому процесу. Громадянський комітет дії і закладена в нього технологія в цьому сенсі проявили виняткову ефективність і виявились реальною перешкодою процесу мафіозного розграбування міста.

У Києві, за оцінками 2000 року, існувала соціальна потреба, приблизно, у трьохстах громадських комітетах дії⁹. В масштабі України потреба в громадянських комітетах дії змінювалась відповідно до змін тиску, який ринок вчинив на природу і від стану, в якому знаходиться громадянське суспільство. Загалом, кількість комітетів по Україні могла бути на два-три порядки більшою, ніж у Києві. А це складає триста тисяч. Поява трьохсот тисяч активних громадянських комітетів дії могла б суттєво змінити розвиток міст та інших населених пунктів України.

Для старої організаційної технології така цифра є нереальною. Саме тому ми віддали свій час і ресурси на розробку нової технології. Потім, для її широкого розповсюдження було необхідно відпрацювати нову соціальну технологію на робочій організаційній моделі, надати їй універсальної форми, виявити і усунути з шляху її запровадження адміністративні та корупційні бар'єри суспільства. Зокрема, перевірити працездатність державної системи легалізації об'єднань громадян.

За експертними оцінками, зробленими у 2000 році, в разі безперешкодної легалізації першого громадянського комітету дій, через декілька років в Києві було б вже більше трьохсот такого роду організацій.

Питання друге: «Яким чином державний лад захистив себе від появи громадської організації нового типу?»

Будь-яка громадська організація найуразливіша саме на перших етапах свого існування. У цей час її творці закладають той організаційно-структурний потенціал, який забезпечить її успіх або неефективність в майбутньому.

Закон України «Про об'єднання громадян» був складений в 1992 році, на підйомі загального ентузіазму і віри в громадянське суспільство. Законодавець заклав в нього все, що необхідне для того, щоб суспільні організації створювалися легко і безперешкодно. Це хороший закон. Судячи з дій виконавських органів, вони його ненавидять. І всіляко прагнуть обійти.

Передбачена законом процедура реєстрації об'єднань громадян використовується властями для управління процесом творення нових громадських організацій: вчинення на них тиску на етапі первинного і стратегічного планування, для втручання (через цензуру Статутів) в майбутню статутну діяльність, і для загального контролю над громадянським суспільством. В результаті, для багатьох громадян реєстрація громадського об'єднання стає непрохідним бар'єром. Процедура державної реєстрації виродилась в ліцензування права на громадську діяльність.

При цьому реєструючим органом до небажаної громадської організації застосовується тактика дріб'язкових причіпок до поданих на реєстрацію документів, висунення надуманих вимог і бюрократичної тяганини.

Під виглядом консультацій, порад і рекомендацій співробітники реєструючого органу дозволяють собі втручатися в зміст поданих на реєстрацію документів, а представники організацій, які подають документи на реєстрацію, під загрозою відмови в реєстрації або побоюючись упередженого стосунку з боку органу державного нагляду в майбутньому – вимушені приймати ці «поради» з вдячністю.

У деяких випадках «поради» реєструючого органу направлені на те, щоб за допомогою змін в Статуті організації позбавити її ефективності в майбутньому і зробити досягнення поставлених засновниками перед організацією цілей неможливим. Поради (а фактично - вимоги) щодо змін у Статуті «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків», у разі їх прийняття засновниками, зробили б подальшу роботу комітету безглуздою, а досягнення його основної організаційної мети – неможливим.

Випадок з ГКЗ ДКПБ є крайністю, викликаною тим, що організація такої спрямованості для міських властей була неприйнятна. Але з втручанням реєстраторів у зміст поданих на реєстрацію статутів об'єднань громадян довелося зіткнутися багатьом громадським організаціям. Практично це стало нормою.

Більше того, органами державної реєстрації чиниться психологічний тиск на соціум, в результаті якого суспільству нав'язано думку, що до моменту державної реєстрації – громадської організації взагалі не існує. Знамените прислів'я «Без бамажки ти – комашка, а с бамажкой – челавек!» отримало нове втілення. Загроза не видати громадській організації папірця діє гірше за пістолет. Громадська діяльність, відповідно, також, чим далі – тим більше зміщується в паперову сферу. Урядовців і тих, хто за ними стоїть, це цілком влаштовує. Ефективне громадянське суспільство їм видається неприйнятним.

«Громадянський Комітет за збереження дикої (корінної) природи Березняків» за своєю спрямованістю, а також за своїм, закладеним у Статут організації, потенціалом, для міських властей міста Києва був абсолютно неприйнятним. Його цілі повністю розходилися з намірами міських властей і планами фактично володіючих містом тіньових кланів. Статутні завдання Комітету і розроблена відповідно до них структура організації створювали небезпеку того, що ці завдання можуть бути успішно реалізовані.

І навіть в тому випадку, якщо б організація з поставленими перед нею завданнями не справилася, – все одно було б створено прецедент. У Києві є багато соціально-активних громадян, і нова організаційна форма діяльності могла б викликати, і напевно б викликала активний відгук. З'явилися б і інші громадські організації аналогічного профілю¹⁰.

Розвиток Києва впродовж 2000–2006 років підтвердив, що містобудівна політика властей і збереження природних біоценозів міста були несумісні. Ми це передбачили. Ми це намагалися попередити. Ми були зупинені. Владою.

Протидія новій організації велась за трьома напрямками

1. Відмова в юридичному статусі

07.06.2000 роки Статут «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» (ГКЗ ДКПБ) був затверджений на Зборах засновників Комітету.

27.07.2000 року, відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян», статутні документи ГКЗ ДКПБ були подані до органу державної реєстрації громадських об'єднань: в управління юстиції м. Києва.

Ознайомившись із Статутом організації, співробітники Управління юстиції м. Києва висловили свої рекомендації до 32 пунктів Статуту. Аж до заміни головної статутної мети нашої організації включно.

03.09.2000 року Збори засновників Комітету розглянули рекомендації Управління юстиції по м. Києву щодо Статуту ГКЗ ДКПБ і погодилися задовольнити 15 з них повністю і дві частково. По решті 15 позицій Управлінню юстиції м. Києва було відмовлено. Нова редакція Статуту від 03.09.2000 була передана в Управління юстиції м. Києва 06.09.2000. У відповідь, 18.09.2000, Управління юстиції прийняло рішення про відмову в легалізації «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків».

Наслідки відмови в юридичному статусі:

- * відсутність у організації статусу юридичної особи;
- * неможливість для організації володіти печаткою і мати рахунки в банках;
- * неможливість отримати фінансову підтримку від програм грантової допомоги в галузі екології;
- * підштовхування організації до зміни первинного курсу і до «співпраці» з лояльними щодо екологічної політики властей організаціями;
- * у випадку збереження власної, оригінальної екологічної і соціальної політики – функціонери непокірної організації вимушені не лише працювати безоплатно, але і оплачувати виниклі у зв'язку з організаційною діяльністю витрати з власної кишені;
- * учасники і функціонери знаходяться під тиском того факту, що відповідно до закону, діяльність організації, якій відмовлено в легалізації – є нелегальною і переслідується в адміністративному і кримінальному порядку.

2. Інформаційна боротьба

* Фінансова і технічна незабезпеченість, пов'язана з тим, що ми були обмежені виключно своїми власними засобами, привела до того, що протягом довгого часу вся інформаційна діяльність Комітету концентрувалася на одному комп'ютері власної зборки. Це стало нашим найвразливішим місцем, і в певний критичний момент трапилась інформаційна катастрофа: вся розміщена на жорсткому диску-накопичувачі інформація загинула. Відбулося це в критичний для суспільства момент, а обставини події так і залишились не до кінця з'ясованими. Втрати виявилися непоправними і мають наслідки для всього майбутнього.

* Блокування засобів масової інформації. Не зважаючи на активну інформаційну роботу з нашого боку, ЗМІ важко пропускали нашу інформацію до громадськості, і лише у вторинному (переробленому) вигляді.

4. Знищення союзників

Практично в той же час (2001-2002 рр.) владою була підготовлена і успішно проведена адміністративна атака на Незалежний інтелектуальний центр.

Довгострокові наслідки рішення органу державної реєстрації

- * Акцент діяльності ініціаторів створення організації було перенесено з екологічних питань на юридичні.
 - * Коли всі конституційні засоби боротьби усередині країни було вичерпано, засновники «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» звернулися до Європейського Суду з Прав Людини в Страсбургу.
 - * Громадськість Києва не отримала доступу до нової соціальної технології, і в 2005 році була вимушена користуватись в боротьбі з міською владою застарілими соціальними технологіями.
 - * Київська міська влада змогла продовжувати свою сумнівну діяльність протягом шести років.
 - * Не зважаючи на численні протести і вияви масового незадоволення киян, той Київ, який вони знали і любили, було піддано руйнуванню. Новий Київ створюється значною мірою проти волі киян. А волевиявленням киян безсоромно маніпулюють.
- Київ є столицею і економічним лідером України. Процеси, розпочаті у Києві, мають продовження і розвиток по всій Україні.

Питання третє: Що сталося в наслідку поразки «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків»?

Результат поразки ГКЗ ДКПБ проявився в трьох рівнях:

Перший рівень – це люди. Ентузіасти, що організували Комітет з найкращими намірами, після понесеної від властей поразки – свій ентузіазм стосовно екологічних проектів втратили. Вони вважають, що займатися екологією в такій державі безперспективно і безглуздо. Тепер вони вирішують для себе питання, що ж робити з такою державою.

Другий рівень – це рідна природа і навколишнє середовище. Дика природа Березняків, знищення якої «Громадянському Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» вдалося зупинити в 2000-2002 роках, після його ліквідації залишилась абсолютно беззахисною.

І майже одразу ж, у 2004 році, у властей щодо цих місць знайшовся «проект століття» ціною майже в мільярд доларів. За масштабом капіталовкладень це один з найбільших будівельних проектів України, який поступається хіба що Чорнобильському. Проект прийнято у 2004, і за станом на 2006 рік він знаходиться в процесі реалізації. Проектом передбачено будівництво моста і прокладку шестирядної автомобільної магістралі прямо по залишках корінної природи Березняків: по урочищах «Зачарований Ліс» і «Мокрий Ліс» (додаток 10). Після завершення проекту житловий масив Березняки буде повністю позбавлено залишків корінної природи, рекреаційних зон, і з усіх боків узятю в кільце отруйними для повітря транзитними автомобільними магістралями. Люди обурені, та організаційний рівень цього обурення не піднявся вище за рівень стихійних маніфестацій і різного роду написів на парканах. Будівельники організовані і забезпечені ресурсами незрівнянно краще. Перемога буде за ними.

Третій рівень – це рівень організаційних технологій. На організаційному рівні поразку «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» можна розглядати двояко:

Кількість громадських організацій екологічної спрямованості по Україні в період діяльності ГКЗ ДКПБ (2000-20002 рр.) у різних довідниках коливається від чотирьохсот до кількох тисяч організацій. Поява і зникнення ГКЗ ДКПБ на цьому фоні статистично не має значення.

Проте загальні кількість і ефективність громадських організацій в Україні, їх здатність представляти інтереси населення і впливати на навколишню дійсність – є важливою характеристикою громадянського суспільства. І в цьому плані доля однієї організації є показовою для всього співтовариства.

А, якщо врахувати технологічні особливості і новизну Комітету, то, одночасно з його закриттям, – були закриті і перспективи, пропоновані громадянському суспільству України технологією «громадянські комітети дії». А перспектива ця визначалась у триста таких комітетів у Києві і триста тисяч по Україні.

Якщо порівняти цю перспективу з кількістю існуючих екологічних організацій на сьогоднішній день – одразу стане зрозумілим: «на кону» стояла не лише доля однієї організації, у 2000 році в жорстокому протистоянні вирішувалась доля нової соціальної технології.

Сутичка була жорстокою через те, що на одній чаші терезів були мільярдні будівельні проекти, корупція і багатосотмільйонні прибутки, а на іншій чаші – економічна самопожертва кількох громадян в ім'я порятунку свого двору, свого району, міста, країни. Відмова від особистого блага задля того, щоб зупинити екологічну катастрофу, яка наближалась, і зберегти для дітей та онуків хоча б трохи тієї природної краси і радості, якою так щедро обдаровувала нас колись Батьківщина.

Самотній Комітет цього досягти був не в змозі. Але з живої клітини народжуються інші клітини, а з них утворюється організм. Триста громадянських комітетів дії у Києві – це вже організм. Організм, який убили, знищивши його первинну клітину. І подальший розвиток подій у Києві слід розглядати як наслідки загибелі цього організму.

Що ж відбулося в Києві після цього?

За відсутності громадянських комітетів дії, у властей і у тих бізнесових кіл, які стояли за ними, руки були розв'язані.

Існуючі громадські організації екологічної та суміжної спрямованості виявились недостатньо ефективними. Влада, діючи у згоді з бізнесовими і політичними угрупованнями, зуміла різними способами їх нейтралізувати.

Народне обурення наростало (додаток 11), але не знаходило гідних організаційних форм. Відбулися численні конфлікти, і навіть відкриті зіткнення місцевих жителів з будівельниками (додаток 12). В більшості випадків місцеві жителі зазнали поразки, і перемога залишилася за будівельниками. Хоча, були окремі успіхи і у киян.

Особливо показовою в цьому плані виявилась доля Форуму Порятунку Києва. Ця організація була створена весною 2005 року, коли, у зв'язку з парламентськими виборами, що наближаються, єдність можновладців була порушена, і частина політиків звернулася за підтримкою до народу.

Інша частина політиків почала формувати виборчі фонди, розплачуючись, де тільки можливо, Києвом. Засідання Київради у той час (2004-2005 рр.) стали схожими на зведення з фронту бойових дій: сотні спокусливих ділянок міської території розподілялися шляхом простого голосування (додатки 3, 4, 5).

«Під роздачу» потрапили і такі безцінні для міста природні території як Пуща-Водиця, Феофанія, Конча-Заспа, і безліч інших, не таких знаменитих, проте любимих киянами місць. Постраждали навіть дитячі ігрові майданчики (додаток 13), пришкольні стадіони і рекреації.

Люди чинили опір, як уміли (додатки 12, 13, 16). В «гарячих точках» утворених таким чином конфліктів збирались ініціативні групи населення. На установчі збори Форуму Порятунку Києва прийшли представники більше ніж ста таких ініціативних груп і громадських організацій.

У первинному переліку «гарячих точок» по Києву, який було складено Форумом Порятунку Києва на початку його діяльності (весна 2005), виявилось більше трьохсот таких «гарячих точок»: місць, де інтереси громадськості прийшли в суперечність з інтересами інвесторів та будівельників. Цим фактом у 2005 році було підтверджено те, що зроблена в 2000 році експертна оцінка ємкості соціальної ніші по Києву в три сотні громадянських комітетів дії, при всій її, начебто, неймовірності, завищеною – не була!

У таких випадках інфраструктура і доля соціуму упирається в домінуючу в ньому організаційну технологію. Форум Порятунку Києва нової технології в своєму

розпорядженні не мав: хоча йшов уже 2005 рік, проте технологія «громадянських комітетів дії» була заблокована ще у двохтисячному році і через це була неготовою для широкого вжитку. Вона була зупинена непрохідним бар'єром, утвореним системою легалізації об'єднань громадян. Маючи перед собою такий бар'єр, переконувати і перенавчати розбурхану масу людей, а, тим більше, їх честолюбних і упевнених в собі лідерів – було запізно. Отже, Форуму Порятунку Києва вибору не залишено. Він скористався звичними оргтехнологіями. І програв.

Так, він вивів людей на площі. Так, він зміг пробитися в пресу і висловити біль киян. Так, він завдав збитків і «сплутав карти» можновладцям. Але в організаційному плані він зазнав поразки.

На відміну від множинної, мережевої технології «громадянських комітетів дії», Форум Порятунку Києва будувався на унітарній моделі централізованої організації.

Така модель добре керована, більш мобільна, краще відповідає передвиборним задумам керівництва і має кращі перспективи щодо пошуків фінансування. Проте вона, одночасно, не така масова, як «громадянські комітети дії», і більш вразлива для контрудару з боку вірогідного супротивника.

Так воно і відбулося: частина ініціативних груп вважала за краще зберегти самостійність і вела переговори з властями індивідуально, звертаючись за допомогою до всіх громадських організацій одночасно. Інші піддалися на переговорні обіцянки властей, підкріплені подачками (поступками) з боку інвесторів. Треті, висловивши свої претензії письмово, – зупинилися в очікуванні того, що діятиметься далі.

А далі був розгляд наболілих питань на комісіях (додаток 14), «заговорювання» проблем на громадських слуханнях... І у всіх випадках ініціатива перейшла до рук професіоналів, які володіють технікою «роботи з населенням» і нейтралізації соціальних конфліктів.

Ефективність Форуму була підірвана боротьбою, яка розгорілася в ньому за лідерство (і вправно підігрівалася із-зовні). Боротьба за лідерство закінчилася повним розривом між лідерами і легалізацією двох паралельних громадських організацій з майже однаковою назвою.

У результаті виникла організаційна неясність і плутанина, лідери організацій взаємно підривали один одному авторитет. Власті контратакували лідерів в судовому порядку....

І соціальна роль Форуму Порятунку Києва як організуючої сили суспільства різко пішла на спад... До виборів 2006 року вона була зведена до мінімуму. Така типова роль громадських організацій в Україні. Організацій, діючих за традиційною організаційною технологією.

Саме для того, щоб уникнути долі Форуму Порятунку Києва і аналогічних йому організацій, і була в Незалежному інтелектуальному центрі розроблена технологія «громадянських комітетів дії».

Саме тому перший громадянський комітет дії являв собою загрозу не лише для системи реєстрації об'єднань громадян, але і для загальної системи стосунків з громадянами, що склалася в масштабі держави. Тобто, для державного ладу.

І, знаючи свою перспективу, учасники Комітету не змирилися з роллю, яку їм намагалась нав'язати система реєстрації об'єднань громадян, а висунули до цієї, критичної в стосунку до громадянського суспільства, системи – системні вимоги. Діючи через Європейський Суд, ми сподіваємось її реформувати. Такій системі в демократичному суспільстві – не місце. Карфаген має бути зруйновано!

Небезпечність існуючої системи реєстрації об'єднань громадян

Для оцінки шкоди, яку наносить суспільству існуюча система реєстрації об'єднань громадян, достатньо провести порівняння:

З одного боку, в Україні сьогодні зареєстровано більше мільйона бізнесових об'єднань громадян і організацій. Вони чинять постійний вплив на владу і повсякденне життя

суспільства. Постійно проводяться в життя всі нові і нові реформи, які полегшують процедуру реєстрації і створення малих підприємств та інших форм підприємництва.

З іншого боку – в Україні зареєстровано всього кілька десятків тисяч громадських організацій, більшість з яких ведуть жалюгідне існування і які (за рідкісним виключенням) користуються мізерним впливом на внутрішнє життя країни та її громадян. Навіть як засіб простого самовираження людей.

А система державної реєстрації в цей час буквально «каструє» об'єднання громадян, які проходять через її руки. Так, як вона намагалась зробити це з «Громадянським Комітетом за збереження дикої (корінної) природи Березняків».

За таких умов, для нормального громадянина України брати на себе клопоти з створенням громадської організації – не має сенсу.

В соціумі виникає потужний перекис в бік бізнесової мотивації.

Для нормалізації суспільства в ньому повинна бути встановлена і дотримуватись рівновага між інтересами бізнесу і громадськості. Якщо цієї рівноваги немає – система прагне до катастрофи. Так стверджує «принцип київського трикутника» (додаток 7).

«Бізнес, Влада і Громада» - сьогодні в цьому трикутнику стосунки побудовано так, що бізнес і влада, по суті, – єдині, а громадськість виступає в ролі жалюгідного до них придатка. Система саморегуляції суспільства, яка знаходиться в такому стані, постійно прагнучиме до криз і до катастрофи.

Єдиний спосіб уникнути катастрофи, це – зняти окупи з громадських ініціатив і випустити, нарешті, громадянське суспільство України на свободу.

Карфаген має бути зруйновано!

Питання четверте: «Чому така держава не має права на існування?»

Ставлячи перед собою питання «Чому така держава не має права на існування?», необхідно відразу ж правильно розставити акценти. Питання стоїть не за формою, а по суті. Йдеться про якість нашої держави.

ТАКА держава не має права на існування тому, що зараз вона знаходиться від демократії далі, ніж була п'ятнадцять років назад: у перші роки своєї незалежності і до початку реформ. Відмінність полягає в тому, що в дні проголошення незалежності України народ був сильніший духом, і, при всій нерозвиненості апарату державного управління новоутвореної держави, люди, які стояли при владі, з думкою пересічних громадян рахувалися більше. Влада спиралася на народ, будувала свої дії з урахуванням його реального настрою, і відверто обдурювати його не наважувалась. Сьогодні цього вже немає.

Тепер власті в своїх діях роблять упор не на волю народу, а на внутрішні «коаліції» та інші відкриті та закулісні домовленості.

А народ дозволяє себе дурити і використовувати як ресурс: політичний, економічний та інший. Він вже ні у що не вірить, ні на що не ображається і з нічого не дивується.

Народ став пасивним об'єктом демократії. Він втратив волю. Всілякі «демократичні» реформи «зверху» удосконалюють апарат влади і пригноблюють народ до ще більшого ступеню. «Правильний» фразеологізм вводить в оману іноземну громадськість і дискредитує демократичні ідеали та принципи всередині країни.

Зокрема, так сталось з поняттям «Права Людини»: ці слова отримали широкий вжиток в Україні, але вживають їх, як правило, не замислюючись над значенням. З теорією прав людини – люди знайомі гірше, ніж з кібернетикою, а в буденному житті права людини не уміють вичленити навіть юристи. Не кажучи вже про урядовців та пересічних громадян.

Яскравим прикладом тому є організована в 2000 році в Україні блокада на шляху створення і розповсюдження «громадянських комітетів дії»¹¹ – нової типової моделі масової екологічної організації, яка обрала права людини основою своєї екологічної діяльності.

Дискредитація демократії – гірше за тоталітаризм, з якого ми вийшли. Гірше через те, що незадоволеність тоталітарною системою викликала у людей прагнення до істинної демократії. А от, дискредитація демократії, пов'язана з псевдодемократичними перетвореннями – веде нас в таку безпросвітну безвихідь, що цьому і назви давати не хочеться.

Цього трапитися не повинно. Процес має бути зупинено. Держава, заснована на «демократичному» придушенні особи, не має права на існування. Створений у нас Карфаген має бути зруйновано!

Держава хоче і має право знати, які об'єднання громадян діють на його території.

Але створена нею система реєстрації громадських організацій є неправовою, недемократичною і неконституційною.

Неправовою – тому, що її діяльність заперечує принцип верховенства права. Більше того, органи державної реєстрації своїми діями перекидують цей принцип, привласнюючи собі право вчиняти щодо об'єднань громадян, які подали свої документи на реєстрацію, не передбачені законом дії.

І в той же час органи реєстрації вельми винахідливо і творчо використовують довільно вирвані з контексту фрагменти законів для вчинення тиску на молоді, ще не маючі офіційного підтвердження свого правового статусу, об'єднання громадян. Аж до повного знищення неугодних громадських організацій.

Покладений в основу процесу «Корецький та інші проти України» випадок з «Громадянським Комітетом за збереження дикої (корінної) природи Березняків» не є винятком.

Нам відомий випадок, коли органи державної реєстрації відмовились легалізувати об'єднання громадян навіть шляхом повідомлення.

Але ж при реєстрації шляхом повідомлення закон не вимагає нічого, окрім, як подати державі стандартну інформацію про своє існування. І в тому, щоб всі об'єднання громадян були зареєстровані, зацікавлена в першу чергу сама держава. Та орган державної реєстрації вважав за краще налякати громадян, які виявили соціальну активність, відмовою в легалізації.

Починати судовий процес проти органів юстиції в тому випадку скривджені громадяни не стали. Вони вирішили почекати, і подивитися, чим закінчиться процес «Корецький та інші проти України». Процес пішов.... Йдуть роки... Україна чекає. І несе втрати.

Система є неконституційною тому, що проти громадян скоординовано діють ніякими законодавчими і нормативними актами не передбачені, документально не оформлені, але об'єднані псевдодержавними інтересами угруповання.

Дійшло до того, що одержана громадянами в обмін на їх гроші квитанція про сплату реєстраційного мита державі, – державою ж і вилучається¹². Під загрозою відмови в легалізації.

У іншому випадку державний нотаріус, чия функція – засвідчити підпис громадянина під документом, посилає цього громадянина до органу державної ж реєстрації цього документу (куди документ повинен поступити пізніше, у вже затвердженому і засвідченому вигляді), для того, щоб там заздалегідь ознайомилися із змістом цього, ще не підписаного громадянином, документа¹³. І лише після того, як буде одержано «добро» служби державної реєстрації – нотаріус виконає свою функцію: засвідчить підпис громадянина, що звернувся до нього.

Така, ніякими законами не передбачена, «взаємодія» між різними державними службами відкриває широке поле для їх використання у різних неформальних цілях. Дослідження неформального використання державних служб здатне відкрити багато дивовижного (а, подекуди, і – кримінального). Але поки що ясне одно: пересічний громадянин перед ними безсилий. Якщо, звичайно, сам не підтримає нав'язані йому правила «неформальної гри». Проте такі ігри є антиконституційними.

Діяльність всіх державних служб строго обмежена законом. В цьому сенсі самовільна творчість і ініціатива їм не дозволені. І кожна їх дія повинна перевірятися на відповідність букві закону. Так встановлено Конституцією України¹⁴.

На відміну від державних структур, в стосунку до громадян України діє принцип верховенства права. В своїх діях громадяни мають право як керуватися законами, так і виходити за їх рамки, діючи за власним розсудом в області, законами не відрегульованій. Соціальна активність і творчість громадян належать до природних, невід'ємних прав і свобод людини. І жоден закон, а тим більше виконавчий орган державної влади не має права позбавити громадян цих свобод. Ні в цілому, ні частково. Так встановлено Конституцією України¹⁵. На цьому стоїть міжнародне право.

Але «Зауваження Уряду України» від 14 червня 2006 року у справі «Корецький та інші проти України» в Європейському Суді з Прав Людини свідчать про те, що виконавчі органи нашої держави в своїй діяльності керуються принципом «все, що нам не заборонено – нам дозволено», а наші суди їм в цьому потурають, перевіряючи дії державних виконавських органів на «несуперечність» національному законодавству.

Держава, діяльність власних структур якої заснована на принципі «все, що нам законом прямо не заборонено – нам дозволено!», і яка перевіряє дії державних органів на несуперечність закону, а до громадських організацій застосовує зворотний принцип: «все, що вам прямо не дозволено – вам заборонено», і перевіряє дії громадських організацій за критерієм «чи відповідає вона тому, що написано в законі» – є настільки дивовижною і неправовою, що навіть слів не знайдеш, щоб прокоментувати. Хіба ТАКА держава має право на існування? Карфаген має бути зруйновано!

І тому несанкціонована реформа «знизу», розпочата утворенням «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків», хоч би і стосувалася суто внутрішніх справ громадянського суспільства, не могла не викликати переляк і протидію державних органів виконавчої влади, які бачать своє завдання у тому, щоб утримувати громадянське суспільство під контролем і управляти ним.

Громадянське суспільство в Україні слабосильне в значному ступені саме стараннями виконавчих структур держави. Свій внесок внесли, звичайно, і законодавці, але навіть існуючі на сьогодні закони дозволяють громадянському суспільству цілком ефективно рости і розвиватися... якщо виконавчі органи державної влади «випустять його з-під контролю».

Контроль виконавчих структур держави над конституційно непідвідомчим йому громадянським суспільством – суперечить основам демократії. В цьому і полягає наш Карфаген. І, якщо ми дійсно хочемо жити в цивілізованому демократичному суспільстві, – цей Карфаген має бути зруйновано!

Питання п'яте: «Яким чином Європейський Суд з Прав Людини може допомогти громадянам України у їх стосунках з державою Україна?»

Європейська Конвенція Захисту Прав і Свобод Людини гарантує громадянам країн-учасниць Конвенції право на вільне об'єднання в громадські організації¹⁶. Україна ратифікувала Конвенцію в 1997 році. Конвенція визнає за державами право обмежити реалізацію права людини на свободу об'єднання і проведення зборів лише в ряді чітко визначених випадків¹⁷. Громадяни країн-учасниць Конвенції мають право оскаржити вчинені проти них дії держави, якщо вважають гарантоване їм Конвенцією право порушеним. Заяви про порушення Конвенції розглядає Європейський Суд з Прав Людини. Рішення Європейського Суду для країн-учасниць Конвенції є обов'язковими. Нагляд за виконанням ухвалених Судом рішень здійснює Комітет Міністрів Ради Європи.

Практика Європейського Суду передбачає не лише усунення окремих випадків порушення прав людини, допущених в стосунку до конкретних осіб, але і вжиття узагальнених заходів впливу на державу для недопущення повтору таких порушень в майбутньому. Наглядом за виконанням прийнятих рішень Європейського Суду займається Комітет Міністрів Ради Європи.

Так, зокрема, Комітет Міністрів, на підставі відповідних рішень Європейського Суду з Прав Людини в даний час здійснює комплекс заходів для імплементації конституційної і правової реформ в Туреччині, для внесення змін в законодавство Молдови... Рішення Європейського Суду у справі «Корецький та інші проти України» матиме важливе значення для долі громадянського суспільства в Україні.

Україна – країна жорсткої ідеологічної боротьби. Сьогодні пересічним громадянам в ній відводиться роль тупих виконавців чужих задумів.

В наслідку організованих державою перешкод ми були позбавлені можливості створити громадську організацію для того, щоб виразити і організовано обстоювати свою індивідуальну думку усередині держави. І до 2006 року це становище залишилося без змін.

Діючи систему використання органів державної реєстрації для придушення громадянської активності і соціального самовираження громадян ми оскаржили в Європейському Суді з Прав Людини.

Залежно від розвитку процесу і ухваленого Європейським Судом рішення, можливі два варіанти розвитку справи:

Якщо дії держави щодо заявників будуть розглянуті судом як окремий випадок порушення прав людини, який трапився із заявниками, підлягає усуненню і компенсації – виникне нове для нас явище вклинення норм міжнародного прецедентного права в правову систему України.

Цей процес позитивний, але його реалізація буде пов'язана з великими складнощами. Набагато ефективніше процес піде на іншому рівні.

Якщо суд зверне увагу на вимогу заявників розглянути системні аспекти справи і зобов'яже державу вжити заходів для недопущення повторів подібних порушень в майбутньому, – він може рекомендувати Україні прийняти комплекс законодавчих заходів і інституційних реформ так, як він це зробив відносно Молдови і Туреччини (заявники можуть запропонувати на розгляд Суду комплекс таких заходів). Рішення цього роду більш практичне і легше піддається контролю за виконанням.

У будь-якому випадку, якщо рішення Європейського Суду з Прав Людини по справі «Корецький та інші проти України» кваліфікує дії державних органів реєстрації об'єднань громадян проти «Громадянського Комітету за збереження дикої (корінної) природи Березняків» як порушення фундаментальних прав і свобод засновників цієї громадської організації, гарантованих їм Конвенцією, – цей факт, через прецедентне право, матиме керівну дію для вирішення аналогічних суперечностей, якщо такі виникатимуть у решти громадян та громадських організацій України в стосунках з державними органами в майбутньому.

Відповідно до покладених в основу Конвенції принципів європейського права і до ст. 9 Конституції України¹⁸, національні суди України також матимуть зразок для застосування в аналогічних судових процесах.

Громадяни в свою чергу матимуть впевненість у тому, що в разі неправомірного стосунку до них з боку національної судової системи, Європейський Суд відновить їх правовий статус і зневажену справедливість.

А найважливіше значення рішення Європейського Суду матиме для діяльності державного апарату виконавчої влади: судове визнання того, що протидія створенню громадських організацій є замахом на фундаментальні права і свободи людини, усвідомлення того, що ці права надійно захищені на міжнародному рівні і доступні пересічним громадянам нашої країни – примусить державні органи прибрати цей бар'єр з шляху розвитку громадянського суспільства в Україні.

3. Післямова

Якщо ми досягнемо успіху і цей бар'єр на шляху розвитку громадянського суспільства буде подолано – це ще не кінець. Демократія і бюрократія – це дві сторони однієї медалі, і боротьба між ними йде не на знищення, а за поліпшення один одного. Руйнуючи наш Карфаген, ми допомагаємо бюрократії стати «кращою».

Звичайно, особи, зацікавлені в збереженні «status quo» діючої системи контролю над громадськістю придумують що-небудь ще, і шукатимуть більш рафінованих засобів впливу, але то вже будуть інші етапи боротьби і розвитку громадянського суспільства. Очевидно, що цей процес не має кінця. Але йти вперед – необхідно.

Важливо те, що громадяни отримують впевненість у тому, що в своїх стосунках з державою вони не самотні. Якщо за спиною урядовця виникає авторитаризм, корупція або інтереси тіньових кіл влади, – то за спиною громадянина має бути весь правовий багаж, накопичений людством. За нами цивілізація.

А це означає, що створений в Україні правовий Карфаген – має бути зруйновано! Ми будуватимемо демократичне суспільство!

Додатки:

До даного меморандуму прикладаємо:

примітки №№ 1-18 в кількості 18 приміток;

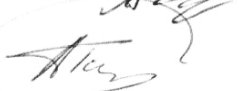

додатки №№ 1-16 в кількості 16 додатків.

Меморандум складено для Європейського Суду з Прав Людини, української та міжнародної громадськості. А також для всіх тих, хто піде прокладеним нами шляхом. Пам'ятайте, що ми це зробили. Але зробленого – недостатньо. Процес йде далі. Продовження – буде!

З вірою і повагою,

Громадяни України – заявники по справі № 40269/02 від 12.09.2002 «Корецький та інші проти України» в Європейському Суді з Прав Людини.

Дата: 07.09.2006 р.

Підписи:
 Корецький Сергій Петрович
 Горбаль Андрій Миколайович
 Лобицький Олексій Григорович
 Толочко Андрій Васильович

Дата відправки в Європейський Суд з Прав Людини: 08 вересня 2006 року.